

KORRALDUS

10.07.2024 nr DM-125247-37

AKTSIASELTS TALLINNA VESI keskkonnaloa nr KL-506050 muutmine

1. OTSUS

Tuginedes veeseaduse § 191 lg 1 ja § 192 lg 2, keskkonnaseadustiku üldosa seaduse § 59 lg 2 p 3 ja 53 lg 1 p 9 ning 10 ning haldusmenetluse seaduse § 60 lg 2 ja § 61 lg 1 **otsustan:**

1.1. Muuta AKTSIASELTSile TALLINNA VESI (registrikood 10257326, aadress Ädala tn 10, Põhja-Tallinna linnaosa, Tallinn, Harju maakond, Eesti) antud keskkonnaluba nr KL-506050 järgmiselt:

1.1.1. Anda ülekaaluka avaliku huvi alusel tähtajatu õigus Soodla jõe (VEE1087000) paisutamiseks Soodla paisuga (PAIS020330) ilma maaomanike nõusolekuteta, kelle maa niiskusrežiimi paisutamine mõjutab;

1.1.2. Teostada iga viie aasta tagant Soodla, Raudoja, Aavoja, Kaunissaare, Paunküla ja Vaskjala paisude paisjärvedes setteseire uuring;

1.2. Jätta kehtivaks kõik ülejäänud keskkonnaloas nr KL-506050 määratud tingimused;

1.3. Avalikustada keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise otsus ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded;

1.4. Korraldus jõustub selle teatavaks tegemisest AKTSIASELTSile TALLINNA VESI.

Muudetud keskkonnaluba nr KL-506050 on kättesaadav keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS. Käesolev korraldus on keskkonnaloa nr KL-506050 lahutamatu osa.

2. ASJAOLUD

2.1. Vee erikasutuse keskkonnaloa muutmise algatamine

AKTSIASELTSile TALLINNA VESI ^[1] (edaspidi *ettevõtte*) on 30.09.2019 antud tähtajatu keskkonnaluba nr KL-506050^[2] Tallinna ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni ja pinnaveesüsteemi haldamise tarbeks vee erikasutuseks (veevõtt, heitvee suublasse juhtimine, veekogude paisutamine) ja saasteainete viimiseks paiksest heiteallikast välisõhku (edaspidi *keskkonnaluba*).

Keskkonnaloa nr KL-506050 resolutiivosa p-s 4.3 on sätestatud kõrvaltingimus, mille kohaselt Keskkonnaamet muudab või tunnistab kehtetuks keskkonnaloa Soodla jõe^[3] paisutamise osas Soodla paisuga^[4], kui ettevõtte hagi tsiviilasjas nr 2-18-9777 ei rahuldata ning kohtulahendi

jõustumisega VeeS^[5] § 17 lg 1 kohast maaomaniku nõusolekut ei asendata.

Riigikohtu 08.06.2023 kohtumääruse tsiviilasjas nr 2-18-9777 alusel tühistas Riigikohus Tallinna Ringkonnakohtu 10.06.2022 otsuse ja Harju Maakohtu 24.09.2021 otsuse tsiviilasjas nr 2-18-9777 ning jättis läbi vaatamata ettevõtte hagi M.T. vastu, kohustamaks taluma Harju maakonnas Anija vallas Pillapalu külas asuv Jõe kinnistu^[6] (edaspidi **Jõe kinnistu**) kinnisasja kitsendusi ning andmaks nõusoleku Soodla jõe paisutamisega jätkamiseks ja keskkonnaloa väljastamiseks ning tühistas Harju Maakohtu 24.10.2018 hagi tagamise määruse.

Keskkonnaamet algatas 03.07.2023 keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise menetluse keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (edaspidi **KeÜS**) § 59 lg 2 p 3 koosmõjus § 53 lg 1 p 11 alusel.^[7] Muutunud on keskkonnaloa andmise ajal kehtinud veeseaduse (edaspidi **VeeS**) sätestatud maaomaniku, kelle maa niiskusrežiimi paisutamine võib mõjutada, nõusoleku esitamise kohustus.^[8] Kehtiva VeeS^[9] järgi peab isikul, kes taotleb luba veekogu paisutamiseks, olema selleks tegevuseks kirjalik nõusolek maaomanikult, kelle maa niiskusrežiimi paisutamine mõjutab (§ 190 lg 4), kuid Keskkonnaametil on õigus anda luba veekogu paisutamiseks VeeS § 190 lg 4 nimetatud nõusolekuta, kui veekogu paisutamiseks esineb ülekaalukas avalik huvi (§ 192 lg 2).

Keskkonnaamet toob välja, et haldusakti resolutsioon on kohustuslik igapähele (haldusmenetluse seadus, edaspidi **HMS**, § 60 lg 2), seega on keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise menetluse aluseks ka HMS § 60 lg 2. Keskkonnaamet on menetluse algatamise õiguslikkust selgitanud (vt p 2.2.3.) ega korda neid käesolevas korralduses.

2.2. Menetlusosaline kaasamine ning teabe kogumine

2.2.1. Keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise menetluse algatamisel (vt 2.1.), teavitas Keskkonnaamet puudutatud isikuid vastava menetluse alustamisest ning palus isikutel teavitada soovist olla menetluse kaastatud ning esitada vajadusel ettepanekuid ja vastuväiteid menetluse osas.

2.2.2. Menetlusosaline M.T. ja tema esindaja OÜ Advokaadibüroo Barrister^[10] (edaspidi **advokaadibüroo**) on 30.06.2023, 05.07.2023 ja 27.10.2023 Keskkonnaametile esitanud avalduse keskkonnaloa nr KL-506050 andmise menetluse uuendamiseks ning esitanud seisukohti menetluse algatamise õiguslikkuse ning keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise tingimuste ja nõuete osas.^[11]

2.2.3. Keskkonnaamet on 06.07.2023 ja 12.09.2023 andnud M.T.-le ja advokaadibüroole selgitused keskkonnaloa muutmise menetluse õiguslikkuse osas^[12] ega korda neid käesolevas korralduses. Keskkonnaamet toob välja M.T.-le ja advokaadibüroo poolt esitatud selgitused ja arvamused keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise vajaduse osas p 3.2.1. all.

2.2.4. Keskkonnaamet saatis 22.08.2023 saatis Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalametile

kirja, paludes Tallinna Linnavalitsusel ja Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalametil selgitada, kas nende hinnangul esineb ülekaalukas avalik huvi Soodla jõe paisutamiseks ning milline on Tallinna Linnavalitsuse seisukoht Jõe kinnistu avalikus huvides omandamise osas.^[13]

2.2.5. Keskkonnaamet saatis 12.09.2023 Kaitseministeeriumile ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele kirja, paludes teavet Soodla harjutusväljaku eriplaneeringu ning Jõe kinnistu omandamise osas.^[14]

2.2.6. Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet saatis 23.10.2023 Keskkonnaametile oma seisukoha^[15] (vt p 3.2.2.).

2.2.7. Kaitseministeerium saatis 13.11.2023 Keskkonnaametile oma seisukoha.^[16]

2.3. Keskkonnaloa muutmise otsuse eelnõu avalikustamine

2.3.1. Keskkonnaamet edastas 28.12.2023 keskkonnaloa muutmise otsuse eelnõu ja muudetud keskkonnaloa eelnõu (edaspidi *eelnõud*) menetlusosalistele tutvumiseks ja arvamuse/vastuväidete esitamiseks tähtajaga kaks nädalat alates eelnõu kättesaamisest.^[17]

HMS § 40 lg 1 kohaselt peab haldusorgan enne haldusakti andmist andma menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited.

2.3.2. Eelnõude kohta saatsid Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus, Kaitseministeerium, Anija Vallavalitsus ja Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet oma seisukoha, et eelnõude osa vastuväited puuduvad.^[18]

2.3.3. Advokaadibüroo saatis 31.01.2024 vastuväited eelnõudele^[19], mida Keskkonnaamet käsitleb p 3.2.3. all.

2.3.4. Arvestades advokaadibüroo seisukohta eelnõudele, avalikustas Keskkonnaamet 27.03.2024 eelnõud koos täiendavate selgitustega uuesti (edaspidi *täiendatud eelnõud*).^[20]

2.3.5. 12.04.2024 saatis Kaitseministeerium ettepaneku täiendatud eelnõude korrigeerimiseks^[21]. Keskkonnaamet arvestab Kaitseministeeriumi ettepanekuga ning ei käsitle eelnõudes Jõe kinnistu omandamist riigikaitsealises huvides.

2.3.6. 15.04.2024 saatis Advokaadibüroo Barrister täiendava seisukoha täiendus eelnõude kohta,^[22] mida Keskkonnaamet käsitleb p 3.2.4. all.

2.3.7. 13.05.2024 korraldas Keskkonnaamet avaliku arutelu^[23].

2.3.8. 15.05.2024 saatis Keskkonnaamet täiendavad küsimused ettevõttele, seoses avalikul arutelul välja toodud teemadega ning pikendas haldusmenetluse läbiviimise tähtaega.^[24]

2.3.9. 29.05.2024 vastas ettevõtte Keskkonnaameti esitatud küsimustele.^[25]

Keskkonnaamet teeb muudetud keskkonnaloa teatavaks tulenevalt KeÜS § 58 lg 3 kohase teate avaldamisega.

3. KAALUTLUSED

3.1. Keskkonnamõjude hindamine

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi **KeHJS**) § 3 lg 1 p 1 kohaselt hinnatakse keskkonnamõju (edaspidi **KMH**), kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju. KeHJS § 6 lg 4 alusel on Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määrusega nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ täpsustatud tegevuste alla, mille puhul on vajalik anda keskkonnamõju eelhindang.

Keskkonnaamet on seisukohal, et keskkonnaloa nr KL-506050 muutmisel ei muutu loaga lubatud vee erikasutus ega selle mõju suurus, seega ei ole vajalik läbi viia KMH-d ega anda eelhindangut tegevuse võimaliku olulise negatiivse mõju osas.

3.2. Soodla jõe paisutamise mõju Jõe kinnistul

3.2.1. Menetlusosalise M.T. ja advokaadibüroo seisukoht

Menetlusosaline M.T. ja teda esindav advokaadibüroo on välja toonud oma seisukoha paisutamise mõjude osas Jõe kinnistule ning esitanud järgmised taotlused (vt p 2.2.2.):

- 1) uuendada haldusmenetlus, mis algas ettevõtte poolt 23.10.2017 taotluse esitamisega keskkonnaloa väljastamiseks ja mille käigus Keskkonnaamet andis 30.09.2019 korraldusega nr. 1-3/19/2018 ettevõttele keskkonnaloa nr. KL-506050;
- 2) tunnistada Keskkonnaameti 30.09.2019 korraldusega nr. 1-3/19/2018 ettevõttele antud keskkonnaluba nr. KL-506050 kehtetuks osas, mis puudutab Soodla jõe paisutamist;
- 3) keelduda ettevõttele 23.10.2017 taotluse keskkonnaloa väljastamiseks rahuldamisest Soodla jõel vee paisutamist puudutavas osas, kuivõrd vee paisutamine Soodla jões ei ole tarvilik ülekaaluka avaliku huvi tõttu ning puudub Jõe kinnistu omaniku nõusolek vee paisutamiseks Jõe kinnistul;
- 4) alternatiivselt taotlusele 3. rahuldada ettevõtte 23.10.2017 taotlus keskkonnaloa väljastamiseks osaliselt, sätestades keskkonnaloas, et Soodla veehoidla normaalpaisutuskõrguseks on kas 63,75 m abs, või 63,27 m abs, misläbi on tagatud reguleeriva mahu 4,3 miljonit m³ olemasolu Soodla veehoidlas;

5) alternatiivselt taotlustele 3. ja 4. rahuldada ettevõtte 23.10.2017 taotlus keskkonnaloa väljastamiseks koos kõrvaltingimus(t)ega, mille kohaselt tuleb Jõe kinnistule Soodla jõe paisutamisest tekkinud kahjud kõrvaldada vee paisutamisest huvitatud isiku poolt ja kulul kõrvaltingimuses sätestatava ajagraafiku alusel;

6) alternatiivselt taotlustele 3., 4. ja 5. rahuldada ettevõtte 23.10.2017 taotlus keskkonnaloa väljastamiseks koos kõrvaltingimustega, mille kohaselt kuulub Jõe kinnistu omanikule ühekordselt hüvitamisele Soodla jõe paisutamisest Jõe kinnistule tekitatud kahju summas 1 200 000 eurot ning iga-aastaselt välja maksmisele hüvitis summas 5000 eurot.

Lisaks on palunud M.T. ja advokaadibüroo selgitada, mis VeeS redaktsiooni alusel keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise menetlus käib. Keskkonnaamet selgitab, et keskkonnaluba muudetakse kehtiva õiguse alusel (HMS § 54).

Keskkonnaamet on M.T.-le ja advokaadibüroole saatnud selgitused, miks ei uuendanud Keskkonnaamet haldusmenetlust ning miks ei ole keskkonnaloa kehtetuks tunnistamine asjakohane (vt p 2.2.3.). Keskkonnaamet toob kokkuvõtvalt välja, et keskkonnaloa taotluse haldusmenetluse uuendamise alused puudusid ning keskkonnaloa nr KL-506050 kõrvaltingimuse kohaselt oli Keskkonnaametil õigus, kas luba muuta või kehtetuks tunnistada (vt p 2.1. ja 2.2.3.). Keskkonnaamet on lisaks seisukohal, et puudusid uued asjaolud, mis oleksid aluseks haldusmenetluse uuendamiseks.

Keskkonnaamet märgib, et keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise või kehtetuks tunnistamise taotlus peab vastama keskkonnaseadustiku üldosa seaduse ja keskkonnaministri 23.10.2019 määruse nr 56 „Keskkonnaloa taotlusele esitatavad täpsustavad nõuded ja loa andmise kord ning keskkonnaloa taotluse ja loa andmekoosseis“ (edaspidi **määrus nr 56**) nõuetele ning tuleb esitada keskkonnaotsuste infosüsteemis vastaval vormil. Keskkonnaloa nr KL-506050 omaja on ettevõtte ning keskkonnaloa muutmise või kehtetuks tunnistamise taotluse esitamise õigus keskkonnaotsuste infosüsteemis on loa omajal või loa omaja poolt volitatud isikul. Seega ei vasta M.T. ja advokaadibüroo poolt esitatud taotlused nr 2-6 määrus nr 56 nõuetele. Keskkonnaamet tõlgendab M.T. ja advokaadibüroo taotlusi kui seisukohti ja ettepanekuid keskkonnaloa nr KL-506050 muutmise vajaduse osas ning käsitleb neid alljärgnevalt.

Soodla jõe paisutamise mõjude osas on menetlusosaline M.T. ja teda esindav advokaadibüroo oma seisukohtades välja toonud, et Jõe kinnistu liigniiskuse, setete kinnistule kogunemine ja kallaste erosioon on põhjustatud paisutamisest. Seisukohale lisaks on esitatud Enn Kulbi 2019. aastal valminud arvamus „JÕE KINNISTU sette põhjustest ja sette likvideerimise kuludest“ (edaspidi **E.Kulbi hinnang**) ja Mart Poola 2021. aastal valminud hinnang „Jõe kinnistu, asukohaga Jõe, Pillapalu küla, Anija vald, Harju maakond, üleujutatava maa-ala üleujutuse likvideerimise ja kinnistu üleujutatud maade korrastamise ja kaitsmise võimaluste hinnang“ (edaspidi **M.Poola hinnang**). M.Poola hinnangus on kujutatud ka fotod, kuid pole tuvastatav, kust kohast täpsemalt pildid on tehtud.

Keskkonnaamet toob alljärgnevalt välja põhilised M.T. ja tema esindaja arvamusel ning annab omapoolse seisukoha. Lisaks põhjendab Keskkonnaamet oma seisukohti täiendavalt p 3.2.2. all.

1) Veetaset tuleb alandada

M.Poola hinnangu kohaselt Jõe kinnistu mõjutuste vähendamiseks tuleks Soodla paisul veetaset alandada: „Soodla veehoidla normaalpaisutuskõrguse alandamine 1,5m võrra, tasemele 63.75 (vana 63.53) ja 2 m võrra tasemele 63.27 (vana 63.05) tagaks Soodla jõe püsimise oma süngis ja normaalolukorras oleks pidevad üleujutused välditavad. Välistamata ei saa küll jätta ekstreemsete ilmaolude puhul siiski lühiajaliste üleujutuste tekkimist. Paisutuskõrguse alandamisel 1,5 meetri võrra ulatuksid Jõe kinnistule jätkuvalt lühiajalised üleujutused veehoidla veetaseme tõusul normaalsest maksimaalseni.“

M.Poola hinnangus tuuakse välja ka, et veetaseme alandamisel oleks tagatud piisav veevaru Soodla veehoidlas: „Soodla veehoidla normaalveetaseme alandamisel 1,5-2,0 meetri võrra on võimalik tagada veehoidlast võetava vajalik vee maht (reguleeriv maht) tasemel vähemalt 4-4,3 milj.m³, et täita veehoidla põhilist eesmärki, Tallinna linna veevaru täiendava varu veehoidlana.“

Keskkonnaamet on paisutustasemete määramisel lähtunud ettevõtte esitatud taotlusest ja selgitustest, see tähendab, et: 1) ettevõtte kui vee-ettevõtja ja elutähtsa teenuse eest vastutaja taotles joogivee varude tagamiseks ja veehaarete süsteemide opereerimiseks vastavaid veetasemeid; 2) Joogiveehoidla eesmärk on vee kogumine ja piisava veevaru säilitamine, antud paisjärvede puhul tegemist ei ole rekreatiivsete veekogudega; 3) ettevõtte on Keskkonnaametile põhjendanud, et vastavad veetasemed on projekteeritud, et tagada piisav veevaru ja veehaardesüsteemi iseoolne vee liikumine veesurve abil (veehaardesüsteemi jõgesid ja kanaleid mööda) Ülemiste järve; 4) Veevaru sõltub veetasemest, see tähendab, et mida kõrgem on veetase, seda suurem on varu; 5) Soodla veehoidla asub Ülemiste järvest kõige kaugemal ning selle veetase on kõige kõrgem, mis aitab tekitada piisava veesurve, et vesi saaks liikuda veehoidlaid, jõgesid ja kanaleid mööda iseoolvalt Ülemiste järve; 6) Ülemiste järve vee suunamiseks on kasutusel kaks paralleelsüsteemi, mis aitavad maandada olulisi riske nagu reostunud toorvesi, rajatise purunemine, rike, kuna ühe veehaarde poole probleemide korral saab kasutada teist poolt; 7) Arvestades kliima soojenemist ja eeldatavat mageveevarude vähenemist, ettevõtte veevarustusest sõltuvate elanike arvu suurenemist, on Keskkonnaameti hinnangul lähitulevikus pigem tõenäoline, et veevajadus Ülemiste järvest suureneb.

Keskkonnaametil ei ole alust kahelda ettevõtte ekspert- ja riskihinnangutes, mis selgitavad Soodla veehoidla veevaru vajadust ja Soodla paisu opereerimiseks lubatud veetasemete vajalikkust. Ettevõtte on Soodla paisu ja Soodla veehoidlat hallanud üle 40 aasta. Keskkonnaamet on seisukohal, et kõrgema veetasemega paisu korral ja suurema veehoidla ulatuse ja mahu puhul on opereerimise kulud suuremad ning ettevõtte ei kasutaks Soodla veehoidlat ja Soodla paisu (praeguses mahus), kui see ei oleks vajalik veeteenuse pakkumiseks.

2) Setted kuhjuvad paisutamise tõttu Jõe kinnistule

M.Poola hinnangus on järgnev: „Hinnanguliselt on setete kihi paksus keskmiselt ca 30 cm. Setteid Soodla jõe põhja on ladestunud ca 50 cm setteid. Veetaseme tõusmisel pannakse need setted liikuma ja need ladestuvad veepinna alanemisel jõge ümbritsevatel madalamatel

aladel.[...] Veetasemete vaheldumisega, Soodla veehoidla tühjendamisel ja taastätmisel, on tekkinud Soodla jõe poolt edasi kantavate setete ladestumine jõe lual, Jõe kinnistu piirides, mis tekitab ebameeldivat haisu, soodustab putukate levikut soojal ajal ning takistab maaomaniku igasugust tegevust ca 4 ha suurusel kinnistu osal.“

E.Kulbi hinnangus on toodud: *„Jõe kinnistu kaldaäär on kujunenud peale Soodla veehoidla rajamist aktiivseks settimise alaks.“ „Settimine on ulatuslik. Nagu piltidele märgitud vee liikumise suunad näitavad on jões peavool kaldast ca 20...30m kaugusel . Samas jäävad kalda äärde kaks väga sügavat soppi kus jõe põhivoolusest kantud setted ladestuvad . Sisuliselt on tekkinud loodulikult klassikaline settebassein tänu asjaolule ,et veehoidla rajamisega on paisutustase hakanud ulatuma ka Jõe kinnistu neile osadele ,mis paiknevad vahetult jõe ääres. Sellega seoses on jõe voolukiirus aeglustunud ja jõe vasakule kaldale jäänud madalamad alad on hakanud tööle kui settealad. Praeguseks on setteid tekkinud üleujutatud aladele olulises, et mitte öelda väga suures, mahus ja mis takistavad jõelise voolurežiimiga alale (jõe vana säng) ligipääsu kaldalt mistahes viisil. [...] Selline protsess on eriti aktiivne selle tõttu ,et veehoidla veetase on ebahütlane . Ebahütluse põhjus ei ole mitte loodulik vaid tehislik. Vee alanemine veehoidlas toimub kiirelt, mis tähendab seda ,et ülesvoolu settinud materjal hakkab tänu voolukiiruse tõusule uuesti liikuma ja leiab uue ladestumiskoha suures osas just Jõe kinnistu piires kus voolu kiirus hakkab aeglustuma. Seega on selge ,et settealade teke on otseselt ja ainult põhjustatud veetaseme tõstmisest seoses veehoidla rajamisega.“*

Keskkonnaamet toob välja, et E.Kulbi hinnangust selgub, et eksperdi arvamus on antud ühe paikvaatluse põhjal, mis on tehtud 18.12.2018.

Keskkonnaamet on seisukohal, et Jõe kinnistu puhul on setete kuhjumise osas keeruline eristada paisutamise ja jõe loodusliku lammiala ja kõrge põhjaveetaseme mõju. Täpsemalt kirjas p 3.2.2. all.

3) Kinnistut mõjutab erosioon

M.Poola hinnangus on toodud, et kinnistu mõjutab erosioon: *„Fotodel nr.3; nr.4; nr.5 ja nr.6 on näha veetaseme kõikumisest põhjustatud erosiooni tagajärjed. Kallas on ära uhutud ja puude juured ripuvad õhus. [...] Soodla jõe luha ja Jõe kinnistu metsamaa vahelisel joonel asuva nõlva täite- ja profileerimistööde tegemata jätmine on tekitanud erosioonist tulenevaid kahjustusi nõlvale ja eemaldamata puudele, mille juured ripuvad õhus. Kogu nõlva ulatuses juurimata jäänud kändud ja maha langenud/saetud puude tüved risustavad nimetatud ala.“*

Keskkonnaamet on seisukohal, et nii nagu ka setete kuhjumise puhul, on jõe looduslikku erodeerivat mõju keeruline eristada paisutamisest tekitatud mõjuga (vt p 3.2.2. all).

4) Jõe kinnistu ei oleks veehoidlata liigniiske

M. Poola hinnangus on väidetud, et Jõe kinnistu ei ole veehoidla rajamiseta liigniiske: *„Tuginedes olemasolevale kaardimaterjalile ja RPUI „Eesti Maaparandusprojekt „ poolt teostatud ehitusgeoloogiliste tööde aruandele ei saa väita, et Soodla jõe lamm oleks, enne*

veehoidla ehitamist, kogu ulatuses olnud liigniiske. („Soodla veehoidla ehitusgeoloogiline aruanne“ RPUI „Eesti Maaparandusprojekt“ Töö nr 73438, 1974.a.) Soodla jõe looduslikus olekus esinev veetase ei anna alust arvata, et jõge ümbritseva maa puhul oleks tegemist pidevalt liigniiske alaga. Ümbritsevate maade geoloogiline lõige näitab, et valitsevad on liivased pinnased (maapinna ülemises osas) ja saviliivad või ka liivsavid allpool, mis on heade filtratsiooni omadustega. Jõe veetaseme alanedes dreeneerub liigvesi läbi liivapinnase jõkke.“

Keskkonnaamet antud seisukoha ei nõustu ja toob p 3.2.2. all välja vastavad selgitused.

5) Jõe kinnistul paisutamisest tulenevate mõjutuste likvideerimiseks tuleb teha erinevaid töid

M.Poola hinnangu alusel nähakse Jõe kinnistul erinevate maaparandustööde vajadust: „Kui vee paisutamine jätkub endises mahus, on mõistlik ja vajalik, Jõe maaüksusel Soodla jõe luhale jääval alal, teostada uurimis-ja projekteerimistööd, kaevetööd huumuspinnase ja jõesetete eemaldamiseks, nõlvade täitetööd, puude eemaldamine koos kändude juurimisega ja nõlvade kindlustustööd Hinnanguliselt kujuneb eelpool toodud tööde teostamise maksumuseks ca 1,0 miljonit eurot (ilma käibemaksuta). Vajalike tööde maksumusest, ca 1,0 milj. eurot, moodustavad uurimis-projekteerimistööd ca 4%, kaeve-ja täitetööd ca 72% , nõlva kindlustustööd mätaste või hüdrokylviga ca 16% ja kivikindlustus ca 3,5% tööde maksumusest. Täpsemad vajalike tööde ja tegevuste mahud ja maksumused selguvad peale uuringute ja projekteerimistööde teostamist.“

M.Poola hinnangust tuleneb, et M.Poola arvamus on hinnanguline ning geoloogilise, hüdroloogilise ja hüdrogeoloogilise olukorra osas tuleb teha täiendavaid uuringuid: „Kõigepealt tuleb läbi viia uuringud, mis sisaldavad geoloogilisi, hüdroloogilisi ja hüdrogeoloogilisi uuringuid ning geodeetilised mõõdistustööd. Seejärel saab asuda projekteerimise juurde, et selgitada välja optimaalsed lahendused olukorra muutmiseks.“

Keskkonnaamet märgib, et M.T. selgitustest ning M.Poola ega E.Kulbi hinnangust ei selgu, mis otstarbel soovitakse Jõe kinnistu Soodla veehoidla äärset ala kasutada. Keskkonnaamet märgib, et ala kus töid ette nähakse, jääb veekogu piiranguvöönditesse, kus kehtivad tegevustele VeeS § 118 ja looduskaitseaduse (edaspidi **LKS**) § 35 tulevad piirangud.

6) Juurimata kändud ja maha langenud/saetud puude tüved risustavad kinnistut

M.Poola hinnangus tuuakse välja, et kogu nõlva ulatuses juurimata jäänud kändud ja maha langenud/saetud puude tüved risustavad kinnistut. Hinnangus viidatakse, et veehoidla rajamisel, ca 40 aastat tagasi, jäid veehoidla ääres olevad puud saagimata ja kändud juurimata.

Keskkonnaamet märgib, et menetlusosaline M.T. omandas kinnistu peale veehoidla rajamist. Veekogu ääres olevad puud, ka surnud puud ja nende kändud ning juured, aitavad üldjuhul pinnast kinni hoida, tagavad elustikule varju ja elupaiku ning on osa veekogu äärsest looduslikust mitmekesisusest. Kinnistu omanikul on võimalik veekaitsevööndis olevaid surnuid ja vigastatuid puid eemaldada, esitades Keskkonnaametile taotluse puu- ja põõsarinde raieks

(VeeS § 121).

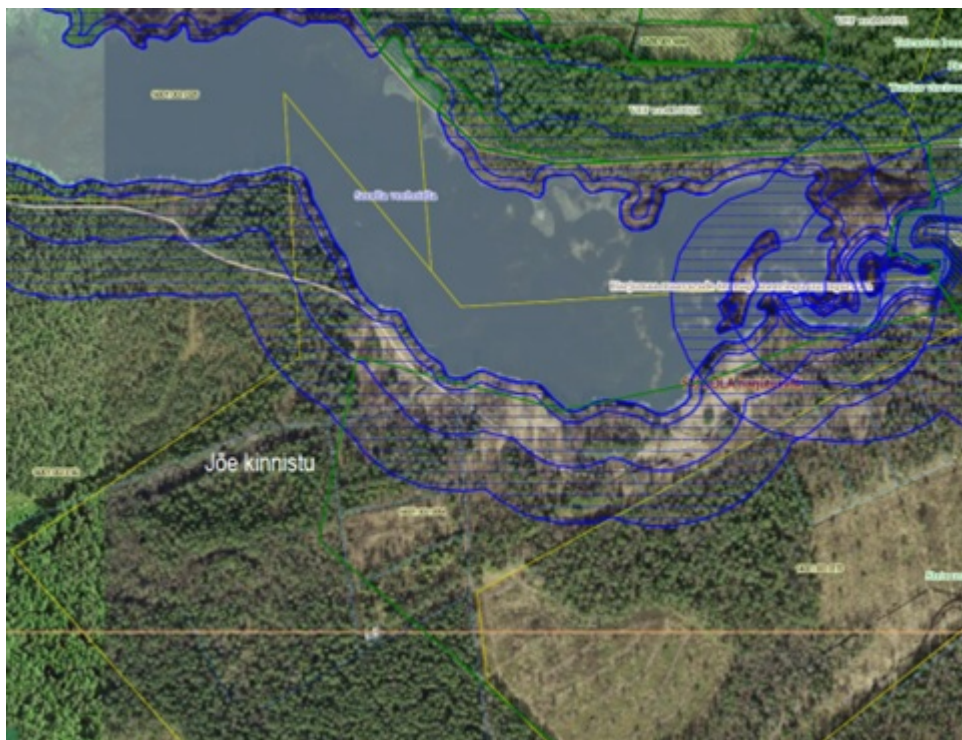
7) Jõe kinnistu sihtotstarbeline kasutamine on võimatu

M.Poola hinnangus on toodud, et mõjutused on tekkinud peale veehoidla rajamist: „*Selge on see, et need kahjustused, on tekkinud pärast veehoidla rajamist. Kui midagi ei tehta olemasolevate kahjustuste likvideerimiseks ja olukorra muutmiseks, siis jätkub setete ladestumine jõe luhal, metsamaa kaldajoone erosioon, veel püsti seisvate puude langemine jne.*“

Keskkonnaamet toob välja, et kinnistusraamatu kohaselt omandati Jõe kinnistu M.T. poolt 13.10.2002, peale seda, kui veehoidla oli juba üle 20 aasta olemas olnud samal kujul ja ulatuses, nagu tänapäevalgi.

M.Poola hinnangu kohaselt on üleujutatud maa ulatus 3,7 ha. Kinnistusraamatu kohaselt on kogu Jõe kinnistu ulatus 26,05 ha, maa sihtotstarve on 100% maatulundusmaa. Ehitusregistri kohaselt asub kinnistul elamu ja abihoone.

Keskkonnaamet märgib, et kinnistu asub veekogu ääres. Veehoidlata ulatuksid kinnistule endiselt Soodla jõe veekaitse-, ehituskeelu- ja piiranguvöönd, kus piiratakse inimtegevust, sh ehitamist, et vältida võimalikku mõju veekogule. See tähendab, et veekogu ääres paiknevate kinnistute kasutamise osas rakenduvad suuremad piirangud, kui mitte veekogu ääres paiknevatel kinnistutel. Alljärgneval joonisel (vt joonis 1) on kuvatud Jõe kinnistul veekogust lähtuvad kehtivad piiranguvööndid.

Joonis 1. Jõe kinnistu veekaitse-, ehituskeelu- ja piiranguvöönd (sinise viirutusega).

8) Jõe kinnistule tekitatud ja tekitatavate kahjude hüvitamine

Advokaadibüroo on välja toonud, et haldusmenetluses tuleks lahendada paisutamisega Jõe kinnistule tekitatud ja tekitatavat kahjude hüvitamine.

M.Poola hinnangus on toodud, et: „*Kinnistu maad, mis asuvad Soodla jõe ja selle loogete kaldatsoonis, asuvad kõrgusmärgil ca 64.20 – 64.50 (vanas süsteemis). Jõelammile jääv ala on valdavalt tasane. Soodla jõel on lisaks põhisängile mitmeid lookeid, mis asuvad eelpool toodud alal.*“ Millest järeldeb, et osa kinnistust jääb jõelammile ning on tasane, jõgi on antud aladel tasane ja looklev maapinna tasasuse tõttu. M.Poola hinnangus tuuakse ka välja, et: „*Looduslikult kannab jõgi oma vooluga kaasa erinevad loodusest pärinevad osakesed (pinna,taimed,puude okasad jne.)*“.

Keskkonnaamet on seisukohal, et olemasolevate andmete põhjal on keeruline eristada, millised mõjutused on tekitatud just paisutamisest ning millised mõjud esineksid kinnistul ka ilma paisutamisetä (vt p 3.2.2.).

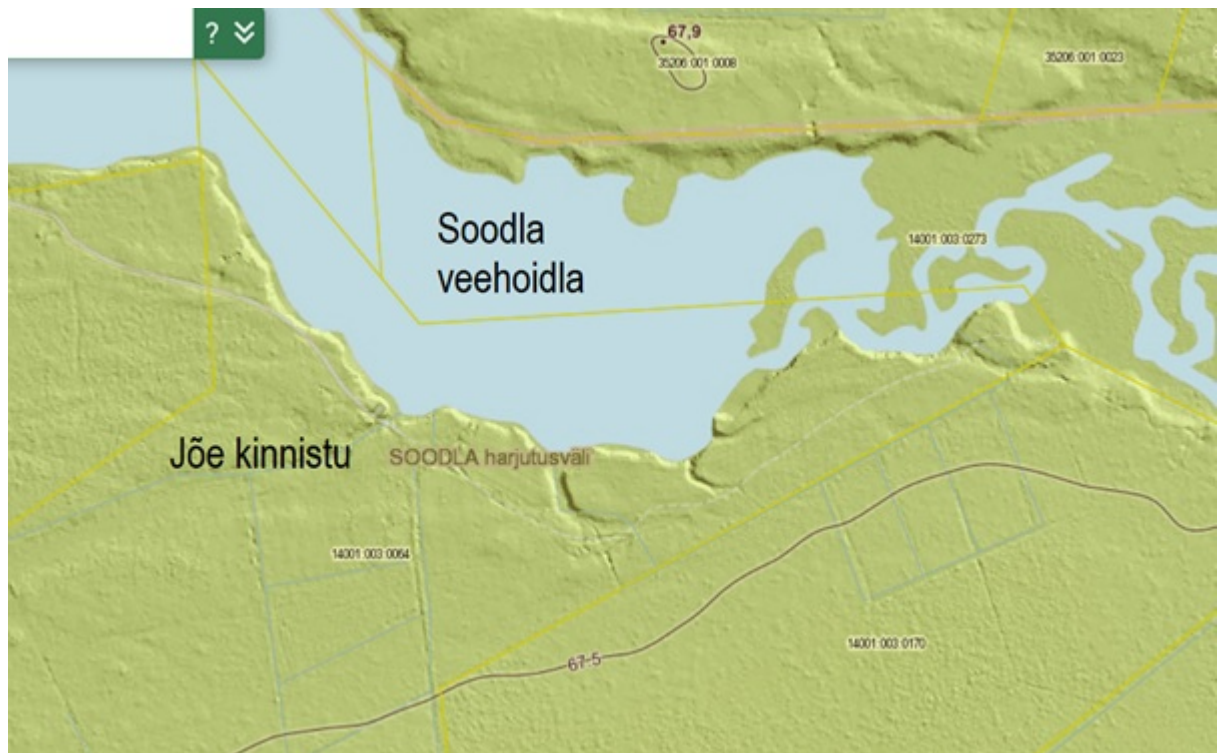
Selge on asjaolu, et Jõe kinnistu omandati M.T. poolt olukorras, kus kinnistu oli juba paisutamisest mõjutatud olnud aastakümneid. Soodla veehoidla ulatus ei ole alates veehoidla rajamisest muutunud.

Paisutajal on kohustus saada paisutamise mõjualas olevate isiku nõusolek tegevuseks, mis eeldab paisutaja ja maaomaniku omavahelisi kokkuleppeid võimalike mõjude hüvitamise osas. Juhul, kui paisutamiseks esineb ülekaalukas avalik huvi ja maaomanike nõusolekuid ei küsita ning kinnisasja ei ole võimalik senisel otstarbel kasutada, siis võib olla vajalik rakendada kinnisasja avalike huvides omandamise seadust (edaspidi KAHOS; vt p 3.4.)

3.2.2. Keskkonnaameti seisukoht

Veekogu paisutamine on tegevus, mille alusel muutub paisutuse mõjualas oleva kinnistu veerežiim ning võib suurenda vee alla jääva maa osakaal, mida ei ole kinnistu omanikul võimalik sihtotstarbeliselt kasutada. Veekogude veekaitse-, ehituskeelu- ja piiranguvööndi ulatus arvestatakse põhikaardile kantud veekogu veepiirist (VeeS § 118 lg 3; LKS § 35 lg 2) ning veetaseme tõusmisel nihkuvad piiranguvööndid veekogust maismaa poole.

Jõe kinnistu piirneb Soodla veehoidlaga. Soodla veehoidla sai valmis 1981. aastal ning on tekitatud Soodla jõe paisutamisega Soodla paisuga. Soodla jõe paisutamisel mõjutatakse veehoidlat ümbritsevate kinnistute veerežiimi ning kitsendatakse maa kasutamise võimalusi.

Joonis 2. Jõe kinnistu ja piirnevate alade reljeef ja maapinna kõrgusjooned.

Maa-ameti geoportaali kitsenduste kaardi kõrgusandmete ja reljeefi kaardi kohaselt on nähtav, et kinnistu asub tasasel maa-alal (vt Joonis 2). Kõrgusandmete päringu alusel asuvad kinnistu veehoidla poolsed alad kõrgustel 65,5 – 67 m abs.

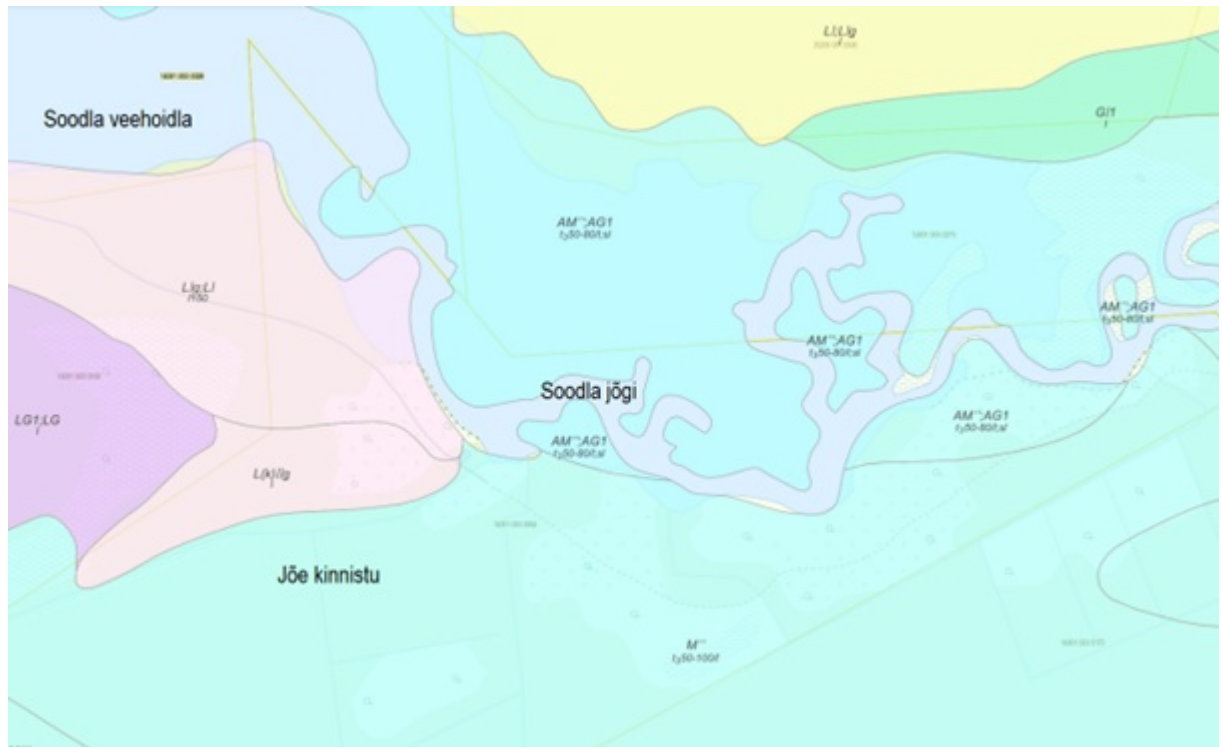
Maa-ameti 1:50 000 geoloogilise baaskaardi alusel on nähtav, et esimene aluspõhjaline põhjaveekiht asub kõrgusel 65 – 70 m abs (vt joonis 3). See tähendab, et kinnistul asub esimene aluspõhjaline põhjaveekiht maapinna lähedal, mis omakorda näitab kinnistu liigniiskust. Punase viirutusega ala on Maa-ameti kaardirakenduse kohaselt põhjavee ülevoolu piirkond, kus maapinnalt esimese aluspõhjalise kompleksi **põhjavee survetase on püsivalt üle maapinna**. Põhjavee ülevoolupiirkonna alla jääb kogu Jõe kinnistu Soodla veehoidla poolne ala.

Joonis 3. Põhjavee kaitstuse hinnang, põhjavee tasakaalualad ja esimese aluspõhjalise põhjaveekihi isohüpsid. Jõe kinnistu joonisel sinise joonega ümbritsetud.

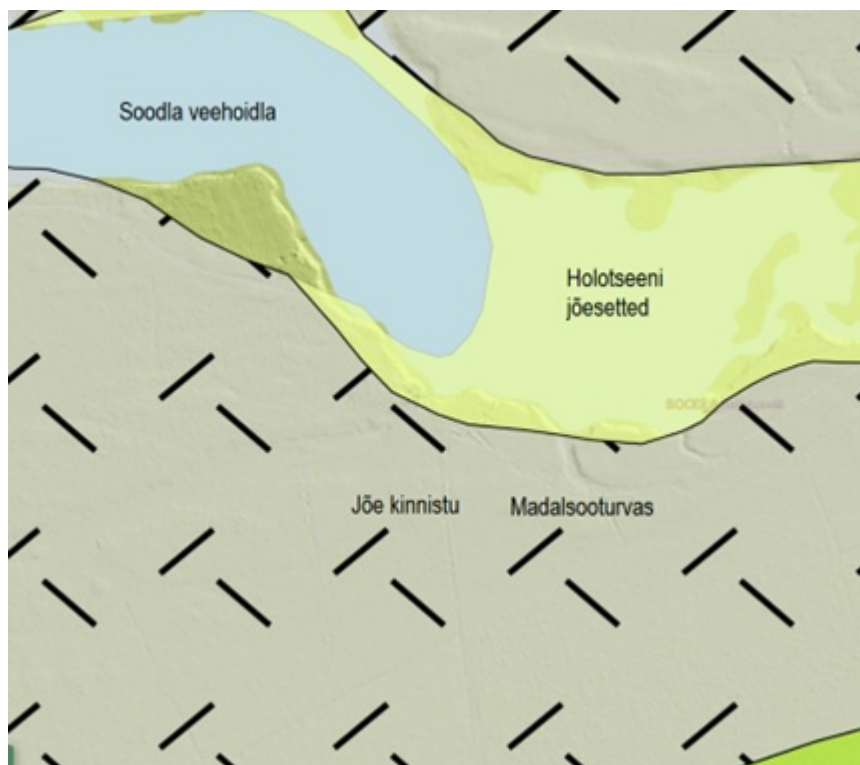
Maa-ameti mullastiku kaardi kohaselt on nähtav, et kinnistul on valdavalt sügavad madalloomullad (M^{''}), mille **turbasügavus on üle 100 cm.**^[26] Jõe ääres leidub ka sügavaid turvastunud lammi-madalloomuldasiid (AM^{''}Ag1), kus mullakaardi seletuskirja^[27] kohaselt põhjavesi ulatub mullapinnani ja **üleujutused on pikaajalised**. Lisaks leidub veehoidla poolses osas gleistunud nõrgalt leetunud leedemuldasiid ja gleistunud harilikke leedemuldasiid (LIg;LI) ning gleistunud keskmiselt leetunud huumuslikke leedemuldasiid (L(k)IIg), mis on ajutiselt (nõrgalt) liigniisked liivmullad (vt joonis 4).

Mullakaardi seletuskirja kohaselt esinevad lammimullad vooluveekogude lammidel ning järvede üleujutuseladel, kus toimub perioodiline tulvaveega üleujutus ning heljuvate setete kuhjumine. Peale üleujutuse avaldab lammimuldade kujunemisel mõju ka põhjavee sügavus ja selle kõikumine. Madalloomullad on põhja- ja üleujutusveega toituvad toitaineerikkad (eutroofsed) soomullad, kus turvas on moodustunud peamiselt roht- ja puittaimede ning lehtsammalde jäänustest.

Joonis 4. Jõe kinnistu Soodla veehoidla ja Soodla jõe äärses osas mullastik.

Maa-ameti geoloogia 1:50 000 kaardi pinnakatte teemakaardi[28] kohaselt on kinnistul madalsooturvas ja Holotseeni jõesed, mis on viimase liustiku taandumisjärgsel ajal tekkinud jõesed (veerised ja munakad, kruus, liiv, aleuriit, saviliiv, liivsavi, muda) (vt joonis 5). Pinnakatte paksus on *ca* 15 meetrit.

Joonis 5. Pinnakate Jõe kinnistu Soodla veehoidla ja Soodla jõe äärses osas.

Maa-ameti ajalooliste kaartide alusel saab aimu Soodla jõe sängi looklevusest ajas ning jõe mõjust Jõe kinnistule.

Eelnevast tulenevalt võib välja tuua, et Jõe kinnistu maa-ala on peale jää-aega olnud pidevalt mõjutatud liigniiskusest ja üleujutustest. Mullastiku kaardi alusel on Jõe kinnistul turbakihi paksus üle ühe meetri, pinnakatte kaardi alusel on pinnakatte paksus *ca* 15 meetrit. **Ühe meetri turbakihi tekkimisele kulub Eestis ligi 1000 aastat.**^[29] Jõesetete leidumise alusel võib järeldada, et kinnistu on pidevalt olnud mõjutatud, üleujutatud, ka Soodla jõe poolt.

Keskkonnaamet on seisukohal, et Jõe kinnistu asub Soodla jõe paisutamise mõjualas ning on keskkonnavalda andmisel palunud ettevõttel esitada Jõe kinnistu omaniku nõusoleku niiskusréžiimi muutmisest tulenevate mõjutuste talumiseks.

Keskkonnaamet leiab kogutud andmete põhjal, et liigniiskus, üleujutused, erosioon, setete kuhjumine on kinnistut mõjutanud juba enne veehoidla rajamist. Juhul, kui Soodla veehoidla likvideeritaks, asuks Jõe kinnistu endiselt Soodla jõe ääres ning oleks mõjutatud jõe poolt tekitatud üleujutustest, setete kuhjumisest ja liigniiskusest. Lisaks on kinnistul põhjaveetase kõrge ning maa soine. Keskkonnaamet märgib lisaks, et kinnistusraamatu kohaselt omandati Jõe kinnistu M.T. poolt 13.10.2002, peale seda, kui veehoidla oli juba üle 20 aasta olemas olnud samal kujul ja ulatuses, nagu tänapäevalgi. Keskkonnaamet toob välja, et Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet on seisukohal, et paisutamisega (maa niiskusréžiimi mõjutamine) seotud kitsendused ei takista Jõe kinnisasja omanikul oluliselt oma kinnisasja kasutamist senisel sihtotstarbel (vt p 2.2.6.).

3.2.3. Menetlusosalise M.T. ja advokaadibüroo seisukoht eelnõudele

Keskkonnaamet toob alljärgnevalt välja advokaadibüroo vastuväited eelnõudele ning annab neile oma seisukoha.

1) Ebaõigesti on teostamata jäetud KMH

Advokaadibüroo toob välja, et ei ole nõus sellega, et puudub KMH läbi viimise vajadus.

Keskkonnaamet selgitab, et loa andja hindab KMH algatamise ja KMH eelhinnangu andmise vajadust vastavalt KeHJS-le. KMH tuleb algatada, kui taotletakse tegevusluba või selle muutmist ning tegevusloa taotlemise või muutmise põhjuseks olev kavandatav tegevus toob eeldatavalt kaasa olulise keskkonnamõju; kavandatakse tegevust, mille korral ei ole objektiivse teabe põhjal välistatud, et sellega võib kaasneda eraldi või koos muude tegevustega eeldatavalt oluline ebasoodne mõju Natura2000 võrgustiku ala kaitse-eesmärgile, ja mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik (KeHJS § 3 lg 1 p 1 ja 2).

Oluline mõju on tundlikule suublale hüdroelektrijaama, tammi, paisu või veehoidla püstitamine või rekonstrueerimine; hüdroelektrijaama, tammi, paisu või veehoidla püstitamine või rekonstrueerimine, kui selle tulemusel uus või lisanduv kinnihoitav veekogus on üle 10 miljoni kuupmeetri (KeHJS § 6 lg 1 p21 ja p 211). Käesoleva loa muutmise menetluse aluseks ei ole paisu ja veehoidla rajamine ega rekonstrueerimine.

Soodla veehoidla ja Soodla jõe ääres paikneb Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala, mis on ka Natura 2000 võrgustikku kuuluv Põhja-Kõrvemaa loodusala ja linnuala. Keskkonnaamet on keskkonnaloa nr KL-506050 andmisel teinud KMH eelhinnangu, milles leiti, et Soodla jõe paisutamine Soodla paisuga ei kahjusta Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist ning KMH läbi viimine ei ole vajalik.

Eelnevast tulenevalt on Keskkonnaamet seisukohal, et KMH algatamine ega KMH eelhinnangu andmine käesoleva menetluse raames ei ole vajalik.

Advokaadibüroo toob välja, et tuleks uurida ja põhjendada jõevähekide kaitse vajadust Soodla veehoidlas.

Keskkonnaamet selgitab, et 2009. aasta uuringute andmetel jõevähk puudus. Tõenäoliselt kadus jõevähk veehoidlast Soodla jõest 2002. aastal alanud vähikatu tagajärjel. Kalameestelt 2018. aastal saadud suulise informatsiooni alusel, leiduvat veehoidlas vähi ning sellest ajast on jõevähi arvukus tõusnud^[30]. Seda kinnitavad harrastajate väljapüügid: 2020. aastal püüti 442 jõevähki, kellest 209 (47%) olid suuremad kui 11 cm. 2021. aastal 762 tk, kellest 486 (64%) suuremad kui 11 cm ning 2022. aasta andmete järgi püüti augustis 1124 jõevähki, neist 545 (48%) suuremad kui 11 cm^[31].

Jõevähi kaitse tegevuskavas^[32] (edaspidi *jõevähi kaitse tegevuskava*) on esitatud liiki mõjutavad ohutegurid (vt tabel 1).

Tabel 1. Jõevähki mõjutavad ohutegurid.

Ohutegur	Mõju Eestis	Mõju Euroopas
3.1. Võõrvähiliigid, nende levitamine ja invasioon	suur	suur
3.2. Vähiatk, selle levitamine ja looduslik levimine	suur	suur
3.3. Muud vähihaigused ja parasiidid, nende levitamine	väike	väike
3.4. Inimtegevusest tingitud vähi elukeskkonna halvenemine	keskmine	keskmine
3.5. Vähi looduslikud vaenlased, kopra paisutused vooluveekogudel	väike	väike
3.6. Püük	väike	väike

Jõevähi kaitse tegevuskava kohaselt võivad põhjustada vähi elukeskkonna negatiivsed muutusi võivad maaparandus ja muud hüdrotehnilised tööd, veekogusid mõjutav arendustegevus ning veekogu või valgala reostus, halvendades elupaikade füüsilist ja vee kvaliteeti.

Viimastel aastakümnetel on sagenenud põuased suved, mille tagajärjel kannatavad vooluveekogud veepuuduse all ning mitmed väiksemad jõed-ojad jäävad nädalateks täiesti veeta. Veevaesus mõjutab ka paljusid vähiveekogusid, eelkõige Lääne-Eestis ja saartel.

Jõevähile ja kogu vee-elustikule on suureks ohuks läga laotamine veekogude äärsetele rohumadele, kust läga vihmaveega otse jõkke, ojja või järve valgub. Taimekaitsevahenditena kasutatavad putukamürgid, mis on mõeldud lüljalgsete hävitamiseks, on jõevähile äärmiselt ohtlikud. Samuti on vähile letaalsed vette sattunud raskmetallid, ka väga väikestes

kontsentratsioonides. Ka muu veekogude reostus võib mõjuda jõevähi populatsioonile kahjustavalt, eriti mitme negatiivse faktori koosmõjul.

Jõevähi kaite tegevuskava alusel on liiki ohustatavateks tegevustest eelkõige haigused, mida võõrvähiliigid kannavad ning ebaseaduslik püük, sh püügivahenditega haiguste levitamine. Jõevähile mõjub, nagu kogu vee-elustikule, negatiivselt veetaseme kõigutamine. Suurem oht jõevähkide suremusele on talvisel ajal veetaseme alanemine (jõevähk külmub urgu). Suvisel ajal, kui veetase alaneb ning urud jäävad kuivale, liigub jõevähk veekogus sügavamale. Arvestama peab kliimamuutustega ning järjest pikenevate põuaste aegadega. Siinkohal on oluline kogu vee-elustikust, et veehoidla ei jääks nädalateks veeta. Keskkonnaamet on seisukohal, et arvestades asjaolu, et Soodla veehoidlas toimub veetasemete muutumine pidevalt ning alates 2018. aastast on jõevähi populatsioon tõusnud, ei saa tegemist olla suurt mõju omava tegevusega jõevähi populatsioonile Soodla veehoidlas.

2) Segamini on aetud Jõe kinnistule Soodla jõe paisutamises avaldavate mõjude põhjus ja tagajärg

Advokaadibüroo ei nõustu Keskkonnaameti seisukohaga Jõe kinnistu liigniiskuse osas. Keskkonnaamet jääb korralduses toodud selgituste ja seisukohtade juurde Jõe kinnistu looduslike ja paisutamises tulenevate mõjutuste osas ning ei hakka neid kordama (vt p 3.2.2.).

Väide, et Keskkonnaamet on jätnud eelnõus välja selgitamata, kus paiknes Soodla jõgi enne vee paisutamise alustamist, ei vasta tõele. Maa-ameti avalikus kaardirakenduses on nähtavad ajaloolised kaardid, mille põhjal on võimalik hinnata Soodla jõe varasema sängi ulatust ning jõe mõju Jõe kinnistule. Nimetatud asjaolu on ka korralduses välja toodud (vt p 3.2.2.).

3) Viited Jõe kinnistu omandamise ajale ei ole asjakohased

Advokaadibüroo on seisukohal, et Jõe kinnistu omandamise aeg ei oma menetluses tähtsust. Keskkonnaamet ei nõustu advokaadibürooga. Nagu ka advokaadibüroo välja tõi, oli kinnistu omanik teadlik, et omandab paisjärve äärse kinnistu. Paisjärve puhul aga ei ole tegemist püsiva veekoguga, seda enam, et tegemist oli ka kinnistu omandamise hetkel Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse kuuluvate veekoguga. Veehoidla eesmärk on vett koguda ja vajadusel kogutud vett kasutada. See tähendab, et veehulk veehoidlas sõltub nii sinna looduslikult koguneva vee hulgast kui ka selle kasutamisest.

4) Eelnõus on käsitlemata jäetud Paunküla veehoidlaga seonduv

Advokaadibüroo ei ole väidet selgitanud ning Keskkonnaametile jääb arusaamatuks, milline on Jõe kinnistu puutumus Paunküla veehoidlaga ning mis on Paunküla paisu ja veehoidla roll käesolevas menetluses.

Ettevõtte on Keskkonnaametile keskkonnanaloa nr KL-506050 taotlemisel selgitanud kõikide Tallinna pinnveehaardesüsteemi kuuluvate veehoidlate vajadust, sealhulgas ka Paunküla kui ka Soodla veehoidla. Keskkonnaamet märgib, et 2023. aasta keskkonnanaloa nr KL-506050

veekasutuse aastaaruande kohaselt moodustab pinnaveevõtt 92% kogu võetava vee hulgast, mis näitab pinnaveehaardesüsteemi olulisust Tallinna (ja ka lähiümbruse, nt Maardu linna) elanike veega varustamisel.

5) Ebaõigesti on leitud, et esineb ülekaalukas avalik huvi Soodla jõe paisutamiseks loas määratud kõrgustel

Keskkonnaamet on käesoleva, keskkonnavalua nr KL-506050 muutmise, menetluse raames leidnud, et esineb ülekaalukas avalik huvi Soodla jõe paisutamiseks Soodla paisuga (vt p 3.3.1.).

Keskkonnaamet on ka selgitanud loaga lubatud paisutustasemetel määramist ja vajadust (vt p 3.2.1. ap 1).

6) Meelevaldsed on viited Jõe kinnistu avalikes huvides omandamisele

Advokaadibüroo leiab, et õiguslikud alused jõe kinnistu avalikes huvides omandamiseks puuduvad.

Keskkonnaamet on viidanud korralduses Riigikohtu 08.06.2023 määruses tsiviilasjas nr 2-18-9777 on toodule, et olukorrad, kus avaliku võimu kandjal on vajadus avalikes huvides piirata kinnisasja omaniku õigusi, lahendatakse kinnisasja avalikes huvides omandamise seaduse alusel.

Keskkonnaamet selgitab, et VeeS § 192 lg 2 järgi võib Keskkonnaamet anda keskkonnavalua veekogu paisutamiseks VeeS § 190 lg 4 nimetatud nõusolekuta, kui veekogu paisutamiseks esineb ülekaalukas avalik huvi. Sellise õigusliku olukorra muudatuse on tinginud vajadus tagada elutähtsa teenuse osutamine, nt joogiveega varustamine olukorras, kus maa omanik keeldub nõusoleku andmisest (vt VeeS 643 SE II lugemine, muudatusettepanek nr 79 seletuskiri). Seega on seadusandja omandiõigust kitsendanud.

Omandiõiguse kitsendusi reguleerib PS § 32 lg 2 teine lause, kehtestades, et kitsendused sätestab seadus (vt ka RKPJKo 17.04.2012, 3-4-1-25-11, p 35). Ka Riigikohus on märkinud, et PS § 32 lg 2 teine lause näeb omandiõiguse piiramiseks ette lihtsa seadusereservatsiooni. Lihtne seadusereservatsioon tähendab, et üldjuhul võib omandiõigust piirata mis tahes eesmärgil, mis ei ole PS-ga vastuolus (RKPJKo 17.04.2012, 3-4-1-25-11, p 37).^[33]

Käesoleval juhul on omandipõhiõiguse riive eesmärgiks elutähtsa teenuse, veega varustamise, tagamine Tallinna linna ja ümberkaudsete valdade elanikele. Sellel on ülekaalukas mõju ühiskonna toimimisele ja selle katkemine võib ohustada inimeste elu või tervist. Kitsendused saavad olla üksnes sellised, mis ei sea kahtluse alla omandi kui instituudi säilimist.^[34] Keskkonnaamet on selgitanud korralduse p 3.2. all, et Jõe kinnistu omandati M.T. poolt olukorras, kus kinnistu oli juba paisutamisest mõjutatud ning lisaks paisutamisel mõjutab kinnistut ka kõrge põhjaveetase, liigniiskus ning jõeääres paiknemine. Keskkonnaamet on

seisukohal, et käesoleva keskkonnaloa muutmise menetluses ei ole kahtluse all Jõe kinnistu omandi säilimine ja ei teki sundvõõrandamise olukorda: kohtuasjas nr 2-18-9777 on tuvastatud, et vee paisutamisest tulenevad mõjutused hõlmavad ca 15% mõjutatud isiku kinnisasjast ning ei ole tõendatud, et mõjutatud isikul oleks oluline huvi kasutada paisutamise tagajärgedega hõlmatud kinnisasja osa (jõeäärne osa) või et paisutamine 4 ha suurusel maatüki osal takistab selle ülejäänud osas kasutamist. Seega ei ole antud juhul kohane KAHOS § 4 lg 1 p 15 kohaldamine keskkonnaloa muutmisel ja loa andmisel Soodla jõe paisutamiseks ülekaaluka avaliku huvi alusel ilma mõjutatud maaomanike nõusolekuteta.

Juhul, kui kinnisasjale kehtestatud piirangud jätaksid omaniku täielikult või peaaegu täielikult ilma omandiõiguse teostamise võimalustest, on tegemist sundvõõrandamisega. PS § 32 lg 1 teise lause kohaselt võib omandit omaniku nõusolekuta võõrandada ainult seaduses sätestatud juhtudel ja korras üldistes huvides õiglase ja kohese hüvitise eest. Samas kui selleskohased eeldused on täidetud, võib KAHOS § 4 lg 3 alusel kinnisasja omanik taotleda talle kuuluva kinnisasja omandamist riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse poolt õiglase ja kohese tasu eest, kui kehtestatud avalik-õiguslikud kitsendused ei võimalda kinnisasja kasutada vastavalt senisele sihtotstarbele. Kinnisasja omandamise taotlus esitatakse kinnisasja omandamise otsustamiseks pädevale isikule.

Keskkonnaamet on kokkuvõtvalt seisukohal, et Jõe kinnistu omanik saab keskkonnaloa muutmise menetluse järgselt oma kinnistut samas mahus kasutada ehk omandiõigust teostada, just nagu on teinud seda alates kinnistu omandamisest. Seega ei too käesoleva haldusakti andmine kaasa Jõe kinnistu omaniku omandi säilimise kahtluse alla seadmist, mistõttu puudub alus kinnisasja asja avalikes huvides omandamiseks.

3.2.4. Menetlusosalise M.T. ja advokaadibüroo seisukoht täiendatud eelnõude osas

Keskkonnaamet toob alljärgnevalt välja menetlusosalise M.T. ja advokaadibüroo täiendavad seisukohad täiendatud eelnõude osas, mida ei ole p 3.2.1.-3.2.3. all käsitletud, ning annab neile omapoolsed selgitused.

1) Mõju Natura alale

Advokaadibüroo toob välja, et Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala Koitjärve piiranguvööndis, on keelatud veetaseme ja kaldajoone muutmine ning nimetatud alasse jääb ka Aegviidu 72 kinnistu, kus on advokaadibüroo hinnangul kaldajoont muudetud. Lisaks toob advokaadibüroo välja, et paisutamise tõttu on Soodla paisjärves hukkunud ebapärlikarbid.

Keskkonnaamet selgitab, et veehoidlaga piirneval Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala osal puuduvad looduskaitseala kaitseesmärgiks olevad liigid või loodusdirektiivi elupaigatüübid. Põhja-Kõrvemaa looduskaitseala moodustati hiljem, pärast veehoidla rajamist.

Soodla veehoidla kohta ütleb Põhja-Kõrvemaa kaitsekorralduskava vaid järgnevat: „1981.a. valminud Soodla veehoidla tõttu moodustab nüüd 70% kaitsealast Tallinna joogivee valgala.“ Veehoidla ei ole veekogu, mida kaitseesmärkide alusel kaitstakse. Keskkonnaamet

märgib, et Maa-ameti kaardirakenduse ajaloolisi ortofotosid (1995-2023) vaadates näib, et kaldajoon on aastast ja aastaajast sõltuvalt küll erinev, aga märkimisväärseid muutuseid näha ei ole.

Eesti looduse infosüsteemi (edaspidi *EELIS*), Keskkonnaagentuuri kohaselt ei ole Soodla veehoidlas ja Soodla jões ülesvoolu registreeritud Põhja-Kõrvemaa LKA kaitse-eesmärgiks olevaid vees elavaid liike. Ebapärlikarbi (*Margaritifera margaritifera*) elukoht ei jää Soodla jõe jõgikonda ega ole tegevusest mõjutatud.

Soodla veehoidlas elab suur järvekarpi (*Anodonta cygnea*). Nimetatud liik ei ole kaitsealune. Riikliku punase nimestiku kategooria järgi on liik soodsas seisus (EELIS). Kuna järvekarbid ei ole looduskaitse all ega seisund ohustatud, ei ole järvekarvide teiseldamine veetaseme alanemisel otstarbekas tegevus, sest need karbid, kes veekogus kuivale jäävad on teistele loomadele, lindudele toiduks. Ka vee alandamise kiirus ei mõjuta karvide paremat ellujäävust, kuna nad ei liigu nagu kalad, jõeväähk veega allesjäänud osasse. Seega ei ole täiendavate meetmete rakendamine suure järvekarbi kaitseks Soodla veehoidlas vajalik.

2) Keskkonnanaloa nr KL-506050 keskkonnamõju hindamise eelhinnangu puudused

Advokaadibüroo toob välja, et keskkonnanaloa nr KL-506050 andmise lisa "*Keskkonnamõju hindamise vajalikkuse üle otsustamine ning vee erikasutusloa nr L.VV/332501 andmiseks ja keskkonnamõju hindamise algatamata jätmine*" puhul esinevad puudused, sest dokumendi koostajat ei ole märgitud ning dokumenti ei ole vormistatud Keskkonnaameti plangile. Advokaadibüroole jääb arusaamatuks, kas tegemist on eelhinnanguga KeHJS §-i 6¹ mõttes või mingi muud dokumendiga.

Keskkonnaamet selgitab, et nimetatud lisa puhul on tegemist KeHJS § 6¹ kohase keskkonnamõjude eelhinnanguga, mis vastab KeHJS § 6 lg 5 toodud nõuetele. Keskkonnaamet märgib, et eelhinnang on antud keskkonnanaloa nr KL-506050 andmisel ning ei ole käesoleva menetluse eelnõude ega täiendatud eelnõude osa.

3) Kalapääsu rajamine Soodla paisule

Advokaadibüroo toob välja, et keskkonnanaloa nr KL-506050 andmise otsuses ja eelhinnangus toodud teave kalapääsu rajamise osas Soodla paisule, on vastuoluline.

Keskkonnaamet antud seisukohaga ei nõustu. Kalade läbipääsu vajaduse üle otsustamine on VeeS § 174 lg 5 p 2 alusel Keskkonnaameti kaalutlusotsus. Keskkonnaamet on keskkonnanaloa nr KL-506050 andmisel selgitanud, et Soodla jõe seisukohast on parimaks lahenduseks Soodla paisu ja paisjärve likvideerimine, aga arvestades, et paisutuse ja veehoidla säilimine on vajalik Tallinna linna ja lähiümbruse elanike joogiveega varustamiseks, ei ole võimalik paisutust likvideerida. Paisjärve säilimisel ei ole mõistlik kalapääsu rajada, sest alles jääks ulatusliku paisjärve, kuhu jõe kala rännata ei soovi ning toimiva kalapääsu rajamine suure kõrguste vahe tõttu on keeruline. Looduslähedane kalapääs peab olema väikese languga ja piisava vooluhulgaga, et see toimiks.

Keskkonnaamet selgitab täiendavalt, et asjaolud kalapääsu rajamise osas Soodla paisule ei ole muutunud. 07.10.2020 kinnitatud Lääne-Eesti veemajanduskavas (edaspidi **VMK**) on tehtud erand Soodla paisul kalade läbipääsu tagamise vajaduse osas ning läbipääsu ei ole vaja tagada aastani 2027. Erandit kaaludes on jõutud järeldusele, et AKTSIASELTSi TALLINNA VESI pinnaveehaardesüsteemi kuuluv Soodla pais on liialt kõrge toimiva kalapääsu rajamiseks ning veevõtu osas puudub alternatiiv. Tallinna ja selle lähipiirkonna veevarustuse ohtu sattumine ei ole aktsepteeritav.

4) Paunküla veehoidla roll Tallinna linna veega varustamisel

Advokaadibüroo leiab, et täiendatud eelnõudes ei ole piisavalt käsitletud Soodla ja Paunküla veehoidlast veevõtte ning keskkonnaloa nr KL-506050 andmise järgselt on hakatud intensiivsemalt kasutatud Soodla veehoidlat.

Keskkonnaamet selgitab, et keskkonnaloa nr KL-506050 alusel on ettevõttel õigus vett edasi suunata pinnaveehaardesüsteemi kuuluvatest veehoidlatest vastavalt vajadusele. Keskkonnaloa nr KL-506050 kohaselt on lubatud ettevõttel Soodla, Raudoja, Aavoja, Vaskjala kui ka Paunküla veehoidlast vett juhtida edasi kuni 1,5 m³ sekundis ning Kaunissaare veehoidlast kuni 2,5 m³ sekundis ja Vaskjala veehoidlast kuni 5 m³ sekundis. Seega, on loaga lubatud vett nii Paunküla kui ka Soodla veehoidlast edasi juhtida samas koguses.

Ettevõtte poolt esitatud veekasutuse aastaaruannete kohaselt perioodil 2013 - 2023, on pinnaveevõtt kasvanud (vt tabel 2). Seega, on ka veevõtt Soodla veehoidlast kasvanud. Arvestades kliima soojenemist, põhjaveevarude kasutamist, elanikkonna muutusi, on tõenäoline, et pinnavee kasutamise maht kasvab.

Tabel 2. Veevõtt (kuupmeetrit aastas) Ülemiste järvest aastatel 2013–2023.

2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
16 703 066	22 607 272	22 756 193	23 734 384	23 716 154	24 306 154	24 999 763	25 241 656	25 850 113	26 602 950	26 336 617

Ettevõtte on Keskkonnaametile põhjendanud veevõttude vajadust Soodla veehoidlast, selgitades, et otsuse selle kohta, kas ettevõtte juhib vett Ülemiste järve täiendavalt lisaks Paunküla või Soodla veehoidlast, sõltub mitmetest teguritest. Otsuse tegemisel lähtub ettevõtte veehoidlate vee kvalitatiivsetest omadustest ning sellest, millised on ettevõtte hüdrorajatiste tehnilised võimalused (arvestada tuleb hooldus- ja remonttööde toimumisega). Samuti võtab ettevõtte Ülemiste järve täiendava vee võtmise korral arvesse seda, millised on veehoidlate ressursside kasutamise võimalused, ning et ettevõtte kasutaks veehoidla ressursi säästlikult. Lisaks kõigele eelnevale, jälgib ettevõtte otsuse langetamisel looduslike olusid ja samuti vähendab võimalusel ökoloogilise jalajälje mõju (vt p 2.3.9).

Keskkonnaamet on seisukohal, et arvestades asjaolu, et ettevõtte on elutähtsa teenuse osutaja (vt

p 3.3.1.) ning omab kõige paremat ülevaadet riskide ja nende maandamise kohta, on ettevõtte ja Tallinna Linnavalitsuse seisukoht veevarude vajaduse ja veevõttude asjakohasuse osas kõige määravam.

5) Setteseire uuring tuleks läbi viia nüüd ja kohe

Advokaadibüroo on seisukohal, et setteseire uuring tuleks läbi viia kohe ning uuringut tuleks korrata iga paari aasta tagant.

Keskkonnaamet selgitab, et setteseire uuringu tegemisel peab loa omanikul olema aega uuringu tellimiseks ning uuringu tegijatel uuringu teostamiseks. Keskkonnaamet on ka teistel vooluveekogude paisutamiseks antud keskkonnalubadel lähtunud samast praktikast. Lisaks, on Keskkonnaamet on seire seadmisel arvestanud AKTSIASELTS TALLINNA VESI on tellitud uuringut paisjärvede ökoloogilise seisundi osas, kus on toodud, et paisjärvede seisund on hea. Paisjärvedest setete eemaldamise eesmärk on keskkonnakahju vältimine. Setted tõstavad paisjärve sisekoormust ja mõjutavad vooluveekogu allavoolu ning lisaks on võimalik setet allavoolu liikumine paisu purunemise korral, misjuhul võivad elupaigad setete alla mattuda ning halveneb ka veekvaliteet.

6) Tuleb hüvitada paisutamisest tingitud kahju Jõe kinnistu omanikule

Advokaadibüroo toob välja, et Jõe kinnistu omanik soovib saada hüvitist seonduvalt Soodla jões vee paisutamise talumise ja sellest Jõe kinnistule tekkinud kahjustustega.

Keskkonnaamet selgitab, et VeeS ei ole ette nähtud talumistasu paisutamise mõjude talumise eest. Talumistasu saamine oma kinnistul asuvate avalikes huvides rajatud tehnovõrkude ja rajatiste talumise eest on reguleeritud asjaõigusseaduse (edaspidi *AÕS*) § 158¹ ning asjaõigusseaduse rakendamise seaduse (edaspidi *AÕSRS*) §-des 15²-15⁶. AÕS § 158¹ järgi on kinnisasja omanik kohustatud taluma oma kinnisasjal tehnovõrku või -rajatist, kui tehnovõrk või -rajatis on vajalik avalikes huvides ja puudub muu tehniliselt ning majanduslikult otstarbekam võimalus tehnovõrguga või -rajatisega liituda sooviva isiku tarbimiskoha ühendamiseks tehnovõrguga või -rajatisega või tehnovõrgu või -rajatise arendamiseks. Tehnovõrgu talumistasu saamiseks peab kinnisasja omanik esitama taotluse tehnovõrgu omanikule (AÕSRS § 156 lg 1).

3.3. Ülekaalukas avalik huvi

Isikul, kes taotleb keskkonnaluba veekogu paisutamiseks, peab olema selleks tegevuseks kirjalik nõusolek maaomanikult, kelle maa niiskusrežiimi paisutamine mõjutab, välja arvatud juhul, kui veekogu paisutamiseks esineb ülekaalukas avalik huvi (VeeS § 190 lg 4 ja § 192 lg 2).

VeeS seletuskirjas^[35] on ülekaalukale avalikule huvile antud selgitus: „*Praktikas on tekkinud probleeme maaomanikega, kes keelduvad nõusoleku andmisest ja seega seavad ohtu näiteks sellise elutähtsa teenuse osutamise nagu seda on joogiveega varustamine, mistõttu on veeseadust täiendatud § 192 lg 2 sätestatud erandiga, mille kohaselt Keskkonnaamet võib anda*

veeloa veekogu paisutamiseks VeeS § 190 lg 4 nimetatud nõusolekuta, kui veekogu paisutamiseks esineb ülekaalukas avalik huvi. Samuti on riik mõnedel juhtudel huvitatud paisutamise säilitamisest looduskaitselistel kaalutlustel, mis on samuti ülekaalukas avalik huvi.” Seletuskirja alusel saab järeldada, et maaomanike nõusolekutest loobumist on peetud võimalikuks vaid erandlikel juhtudel, näiteks siis, kui paisutamisega on seotud mõni elutähtis teenus või on see vajalik tulenevalt looduskaitselistest asjaoludest.

Elutähtsad teenused on hädaolukorra seaduse (edaspidi **HOS**) § 2 lg 4 alusel sellised teenused, millel on ülekaalukas mõju ühiskonna toimimisele ja mille katkemine ohustab vahetult inimeste elu või tervist või teise elutähtsa teenuse või üldhuviteenuse toimimist. Elutähtsat teenust käsitletakse tervikuna koos selle toimimiseks vältimatult vajaliku ehitise, seadme, personali, varu ja muu sellisega.

3.3.1. Elutähtis teenus

Soodla jõge paisutatakse Soodla paisuga, et tagada piisav veevaru Soodla veehoidlas, kust omakorda juhitakse jõgede ja kanalite kaudu vett Ülemiste järve, kust võetakse joogivett Tallinna linna ja lähiümbruse elanike tarbeks. Keskkonnaministri 27.04.2021 käskkirjaga nr 1-2/21/212 „Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse kuuluvate veekogude nimekiri“ kuulub Soodla veehoidla Tallinna linna pinnaveesüsteemi joogiveehaardesse kuuluvate veekogude nimekirja.

Kohaliku omavalitsuse ülesanne on korraldada oma territooriumil joogivee kättesaadavust (VeeS § 88) ning ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni arendamist koos vee-ettevõtjaga (ühisveevärgi, ja -kanalisatsiooni seadus § 13 lg 2, kohaliku omavalitsuse korralduse seadus § 6 lg 1). **Kohaliku omavalitsuse üksus**, kelle korraldatavat teenust osutab elutähtsa teenuse osutaja ja kelle territooriumil elab rohkem kui 10 000 elanikku, korraldab oma haldusterritooriumil muuhulgas elutähtsa teenuse toimepidevusena **veega varustamist (HOS § 36 lg 4 p 3)**.

Tallinna Keskkonna- ja Kommunaalamet toob Keskkonnaametile saadetud seisukohas (vt p 2.2.6.) välja, et Tallinna linna hinnangul esineb Soodla jõe paisutamiseks Soodla paisuga ülekaalukas avalik huvi, kuna see tagab piisava veevaru Soodla veehoidlas, kust omakorda juhitakse vesi Ülemiste järve ning kust võetakse vett Tallinna elanikele, sh ka Tallinna piirnevate valdade elanikele joogivee tootmiseks. Tallinna linn leiab ka, et eeltoodu saab olla aluseks VeeS § 192 lg 2 rakendamiseks.

Tallinna linna veega varustamine on vastavalt Tallinna Linnavolikogu 24.01.2019 määrusega nr 1 "Tallinna linna korraldatavate elutähtsate teenuste kirjeldused ja toimepidevuse nõuded" § 1 lg 1 ja §2 on elutähtis teenus. Vastavalt nimetatud määrusele peab vee-ettevõtte tagama teenuse katkemise korral selle taastamise 24 h jooksul vältimaks inimelu ja tervise ohustamist. See eeldab lisaks tehnika ja süsteemide toimimisele ka vajaliku varu olemasolu.

Eelnevast tulenevalt on Keskkonnaamet seisukohal, et Soodla jõe paisutamiseks Soodla paisuga esineb ülekaalukas avalik huvi ja isikute nõusolekud, kelle maa niiskusrežiimi paisutamine

mõjutab, pole paisutamiseks vajalikud (VeeS § 192 lg 2).

Keskkonnaamet annab ülekaaluka avaliku huvi alusel ettevõttele tähtajatu õiguse Soodla jõe paisutamiseks Soodla paisuga, ilma maaomanike nõusolekuteta, kelle maa niiskusrežiimi paisutamine mõjutab.

3.3.2. Kinnisasja avalikes huvides omandamine

Riigikohtu 08.06.2023 määruses tsiviilasjas nr 2-18-9777 on Riigikohus leidnud, et olukorrad, kus avaliku võimu kandjal on vajadus avalikes huvides piirata kinnisasja omaniku õigusi, lahendatakse kinnisasja KAHOS alusel. KAHOS § 4 lg 3 kohaselt võib kinnisasja omanik taotleda talle kuuluva kinnisasja omandamist riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse poolt õiglase ja kohese tasu eest, kui kehtestatud avalik-õiguslikud kitsendused ei võimalda kinnisasja kasutada vastavalt senisele sihtotstarbele.

Kinnisasja on lubatud omandada üldkasutatava veehaarde ja veehoidla veevarustuseks, kanalisatsiooniks ja vee puhastamiseks vajaliku ehitise ehitamiseks (KAHOS § 4 lg 1 p 15).

Keskkonnaamet on seisukohal, et keskkonnanõuete muutmise tulenevalt, KAHOSse rakendamise alused puuduvad (selgitatud täiendavalt p 3.2.3. all).

3.4. Keskkonnanõuete ülevaatamine Soodla jõe paisutamise osas

Keskkonnaamet lähtub keskkonnanõuete ja tingimuste muutmise vajaduse hindamisel kehtivast õigusruumist, kaalutlusõigusest ja uurimispõhimõttest.

Keskkonnanõuete Soodla jõe paisutamiseks Soodla paisuga on antud VeeS alusel, mis kehtis kuni 30.09.2019. Arvestades asjaolu, et vahepeal on jõustunud uus VeeS ning selle rakendusakt keskkonnaministri 09.10.2019 määrus nr 54 „Veekogu paisutamise, paisu likvideerimise ja veetaseme alandamise täpsustatud nõuded ning ökoloogilise miinimumvooluhulga määramise meetodika“ (edaspidi **määrus nr 54**), millega reguleeritakse paisutamist, vaatab Keskkonnaamet üle keskkonnanõuete, mis on seotud paisutamisega.

3.4.1. Veemajanduskava

Eesti vete seisundi hindamiseks, hea seisundi säilitamiseks ja seisundi parandamiseks koostatakse iga vesikonna või piiriülese vesikonna Eestis paikneva osa VMK, milles kavandatakse vesikonna või piiriülese vesikonna Eestis paikneva osa vee kasutamine ja kaitse. 2022-2027. aastateks koostatud veemajanduskavad on kättesaadavad Kliimaministeeriumi koduleheküljelt^[36]. Vete haldamiseks on veekogud jaotatud kogumiteks. Pinnaveekogumid on moodustatud keskkonnaministri 16.04.2020 määruse nr 19 „Pinnaveekogumite nimekiri, pinnaveekogumite ja territoriaalmere seisundiklasside määramise kord, pinnaveekogumite ökoloogiliste seisundiklasside kvaliteedinäitajate väärtused ja pinnaveekogumiga hõlmamata veekogude kvaliteedinäitajate väärtused“ alusel.

Soodla jõgi on jaotatud kolmeks veekogumiks. Soodla veehoidlast ülesvoolu jääb veekogum Soodla lähtest Soodla veehoidlani, Soodla_1^[37]. Paisust saab alguse vooluveekogum Soodla veehoidla paisust suudmeni, Soodla_3^[38]. Soodla veehoidla seisundit hinnatakse eraldi vooluveekogumiga Soodla jõgi: Soodla veehoidla, Soodla_2^[39].

Pinnaveekogumite seisundiinfo on kättesaadav Keskkonnaportaalist^[40]. 2021. aasta seisundiinfo kohaselt on Soodla_2 ja Soodla_3 koondseisund hea ja VMK eesmärk saavutatud. Kogumi Soodla_1 koondseisund on keskine. Kesist seisundi põhjustajaks on toodud looduslik surve koprapaisude näol ning Soodla pais ja veehoidla, kalade rändetakistuse tõttu.

Soodla_1 veekogumile on VMK kohaselt seatud erand hea seisundi saavutamise suhtes^[41]. Erandi seadmisel on hinnatud, et veekogumi seisundi parandamiseks on võimalik paisutus likvideerida või rajada kalade läbipääs, kuid kumbki meetod ei ole teostatav, sest toimiva kalapääsu rajamine on võimatu, sest pais on liialt kõrge ning Soodla jõe paisutamine on vajalik veevaru tagamise eesmärgil: „Paisutus on vajalik Tallinna linna veevarustuse tagamiseks (so kogu Eesti elanikkonnast ca 35%). Taastemeetme rakendamisel Soodla jõega seotud veevaru kaob ja Tallinna veevarustus võib kohati sattuda ohtu. Tallinna, Maardu, Muuga ja Pirita elanikkonna (ca 460 000 inimest) võimalik veevarustuse defitsiit on aktsepteerimatu.“

Eelnevast tulenevalt ei ole VMK kohaselt võimalik Soodla paisul rakendada meetmeid veekogumi seisundi parandamiseks. Veekogumi hea seisundi saavutamise suhtes võib kohaldada erandeid VeeS § 39-42 alusel (VeeS § 38).

Juhul, kui pinnaveekogumi head ökoloogilist seisundit ei saavutata, loetakse veekaitse eesmärk saavutatuks juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused: 1) veekogumi seisundile avalduva ebasoodsa mõju leevendamiseks on võetud tarvitusele kõik kohased meetmed; 2) nimetatud muutuste põhjused on kirjeldatud veemajanduskavas ning veekaitse eesmärk vaadatakse uuesti üle iga kuue aasta järel; 3) nimetatud muutuste põhjused on **ülekaalukad avaliku huvi seisukohast** või nendest muutustest tulenevad hüved inimese tervisele, ohutuse tagamisele või säästvate arengule kaaluvad üles veekaitse eesmärgi saavutamisele kaasnevad üldised keskkonnahüved või avaliku huvi; 4) muutustest tulenevat hüvet ei ole tehniliste võimaluste või ebaproportsionaalselt suurte kulude tõttu võimalik saavutada muude vahenditega, mis oleksid keskkonna seisukohalt oluliselt paremad.

Soodla_1 veekogumi veekaitse eesmärgi saavutamisele seatud erand vaadatakse üle uuesti pärast veemajandusperioodi lõppu aastal 2027.

Keskkonnaamet on seisukohal, et VMK veekaitse eesmärkide saavutamise otstarbel ei ole vajalik keskkonnaluba nr KL-506050 muuta Soodla jõe paisutamise osas.

3.4.2. Paisutamise nõuded

Määrus nr 54-ga on kehtestatud nõuded veekogu paisutamise, paisutamisega seotud keskkonnaseire, vee-elustiku kaitse, paisu, paisutuse likvideerimise ja veetaseme alandamise

kohta ning ökoloogilise miinimumvooluhulga määramise metoodika.

Keskkonnaamet toob alljärgnevalt välja võrdluse, milliste nõuete kehtestamist paisutusloale määrus nr 54 ette näeb ning millised tingimused on keskkonnaloaga ettevõttele kehtestatud.

3.4.2.1. Paisutustasemed

Paisutamisega seotud kõrgeima, madalaima ja normaalpaisutustaseme absoluutkõrgus määratakse keskkonnaloas (määrus nr 54 § 2 lg 2).

Keskkonnaloas on määratud paisudele lubatud paisutustasemed (vt keskkonnaloa KL-506050 vorm V9 p 1).

3.4.2.2. Paisu hooldusnõuded ja tehniline seisukord

Keskkonnaloaga määratakse paisu hoolduse nõuded ning tehnilise seisukorra ülevaatamise sagedus, aeg ja tähtaeg ning paisu hoolduse ja tehnilise seisukorra andmete säilitamise aeg ja esitamise sagedus (määrus nr 54 § 3 p 1 ja 2).

Keskkonnaloas on määratud paisudele hoolduse ja tehnilise seisukorra hindamise nõuded ning hoolduspäeviku pidamise kohustus (vt keskkonnaloa KL-506050 vorm V9 p 3 ja 4).

3.4.2.3. Keskkonnaseire

Keskkonnaloa andja võib määrata vastavalt vajadusele keskkonnaloas: veetaseme ja vooluhulga seire viisi, sageduse ja aja; kalapääsu kaudu liikuvate kalade seire viisi, sageduse ja aja; paisutamise tõttu paisu taha tekkiva settekihi paksuse ja pindala seire viisi, sageduse ja aja (määrus nr 54 § 4 lg 1).

Keskkonnaseire andmete säilitamise aeg ja andmete esitamise sagedus ning tähtaeg määratakse keskkonnaloaga (määrus nr 54 § 4 lg 2).

Keskkonnaloas on määratud paisudele veetasemete ja vooluhulkade seire (vt keskkonnaloa KL-506050 vorm V9 p 5). Lisaks oli keskkonnaloaga määratud uuringu kohustus, mille alusel tuli hinnata paisjärvede ökoloogilise seisundit. Uuring esitati ettevõtte poolt 31.10.2023^[42]. Nimetatud uuringu kohaselt on Soodla, Raudoja, Aavoja, Kaunissaare ja Vaskjala paisjärve ökoloogiline seisund hea.

Keskkonnaloaga ei ole seatud paisutamise tõttu paisu taha tekkiva settekihi paksuse ja pindala seiret. Paisutamise tulemusena kogunevad paisude taha valgalalt vooluveekogudesse jõudvad toitained ja setted, kuna paisutusalal voolukiirus väheneb ning settimise protsess paisutamise mõjualas olevates jõelõikudes suureneb. Toitainete rohked setted on heaks kasvupinnaseks vees elavatele taimedele ning bakteritele, põhjustades veekogu eutrofeerumist ning kinnikasvamist.

Keskkonnaametil on õigus muuta keskkonnaluba, kui see on vajalik keskkonnaloaga lubatud tegevusest tuleneva keskkonnahäiringu vähendamiseks ning varasemalt kehtinud õigusnorm on kaotanud kehtivuse ja on kehtestatud uued keskkonnaseirenormid (KeÜS § 59 lg 2 p 3 ja § 53 lg 1 p 6, 9 ja 10).

Eelnevast tulenevalt, lisab Keskkonnaamet keskkonnaloale keskkonnaseire kohustuse, mille alusel tuleb 1 kord 5 aasta jooksul, alates loa muutmise otsuse jõustumisest, mõõta paisutamise tõttu paisude taha, paisjärvedesse, tekkiva settekihi paksust ja pindala ning sette eemaldamise vajalikkuse hinnangu. Hinnangust peab lisaks selguma, kui sageli tuleks teostada settekihi paksuse mõõtmist paisu taga, millistes punktides tuleks settekihi paksust mõõta ning millise ajaperioodi tagant on vajalik paisjärv settest puhastada. Paisjärve settest puhastamise vajadusel tuleb koostada selleks projekt ning sete eemaldada. Edasised eksperthinnangud tuleb loa omanikul tellida vastavalt eeltoodud hinnangule.

Määrus nr 54 § 4 lg 2 alusel määrab Keskkonnaamet keskkonnaseire andmete esitamiseks 31. detsembriks, 1 kord 5 aasta jooksul.

Setete eemaldamiseks tuleb esitada taotlus veekeskkonnariskiga tegevuse registreerimiseks (VeeS § 196 lg 1 ja lg 2 p 31).

3.4.2.4. Ökoloogilise miinimumvooluhulga tagamine

Paisutamist tuleb korraldada viisil, mis tagab keskkonnaloaga määratud paisutustasemed ja ökoloogilise miinimumvooluhulga säilitamise vesiehitisest allavoolu looduslikus voolusängis (määrus nr 54 § 2 lg 1). Ökoloogiline miinimumvooluhulk määratakse jäävaba perioodi kohta, mis kestab maist oktoobrini, arvutades 95% ületustõenäosusega kuu keskmise miinimumvooluhulga (määrus nr 54 § 6).

Ökoloogiline miinimumvooluhulk tuleb tagada vesiehitisest allpool looduslikus voolusängis. Keskkonnaamet täpsustab keskkonnaloaga või otsusega ökoloogilise miinimumvooluhulga tagamise asukoha kirjelduse vesiehitisest allpool looduslikus voolusängis (määrus nr 54 § 7 lg 1 ja lg 2).

Vastav nõue on keskkonnaloale seatud keskkonnaloa KL-506050 vorm V9 p 2 ja p 5 all.

3.4.2.5. Veetaseme alandamise ja paisutuse likvideerimise nõuded

Veetaseme alandamine peab toimuma ühtlaselt ning mitte kiiremini kui 0,3 meetrit ööpäevas, kui keskkonnaloas või Keskkonnaameti otsuses ei ole määratud teisti. Veekogu veetaseme alandamisel ei tohi vooluhulga muutmisega kahjustada paisust allapoole jäävat voolusängi ja vee-elustikku. Veetaseme alandamist tuleb korraldada viisil, millega välditakse setete ja risu juhtimist paisust allapoole jäävasse voolusängi. Paisutuse likvideerimisel ja veetaseme alandamisel tuleb paisutusala korrastamiseks eemaldada endisest paisutusala risu. Sõltuvalt olukorrast tuleb eemaldada ka sete (määrus nr 54 § 8 lg 1-4).

Veetaseme alandamise nõuded on keskkonnaloale seatud keskkonnaloa KL-506050 vorm V9 p 6 all.

VAIDLUSTAMINE

Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades vaide haldusakti andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

-
- [1] Registrikood 10257326, aadress Ädala tn 10, Põhja-Tallinna linnaosa, Tallinn, Harju maakond, Eesti.
- [2] Keskkonnaameti Põhja regiooni juhataja korraldus nr 1-3/19/2018 „Vee erikasutusloa nr L.VV332501 andmine“. Keskkonnaotsuste infosüsteemi KOTKAS kandmisel muudeti loa numbriks KL-506050, vt 22.01.2020 korraldus nr DM-107570-2.
- [3] Keskkonnaregistrikood VEE1087000.
- [4] Eesti Looduse Infosüsteemi kood PAIS020330.
- [5] Veeseadus - RT I, 22.02.2019, 32 – kehtivuse lõpp 30.09.2019.
- [6] Registriora nr 6288102; katastritunnus 14001:003:0064.
- [7] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 03.07.2023 nr DM-125247-1 all, menetlus nr M-125247.
- [8] Veeseadus § 17 lg 1 - RT I, 22.02.2019, 32 – kehtivuse lõpp 30.09.2019.
- [9] Veeseadus - RT I, 17.03.2023, 52.
- [10] Registrikood 12130707; aadress Tõnismägi 3a, Kesklinna linnaosa, Tallinn, Harju maakond, Eesti.
- [11] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 30.06.2023 nr DM-125247-2, 16.08.2023 nr DM-125247-8 ja 31.10.2023 nr DM-125247-16 all.
- [12] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 06.07.2023 nr DM-125247-4 ja DM-125247-6 ning 12.09.2023 nr DM-125247-11 all.
- [13] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 22.08.2023 nr DM-125247-9 all.
- [14] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 12.09.2023 nr DM-125247-10 all.
- [15] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 24.10.2023 nr DM-125247-15 all.
- [16] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 13.11.2023 nr DM-125247-17 all.
- [17] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 28.12.2024 nr DM-111486-18 all.
- [18] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 23.01.2024 nr DM-111486-19 ja nr DM-111486-20 all, 30.01.2024 nr DM-111486-21 ja nr DM-111486-22 all.
- [19] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 01.02.2023 nr DM-111486-23 all.
- [20] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 27.03.2024 nr DM-111486-24 all.
- [21] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 15.04.2024 nr DM-111486-25 all.
- [22] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 15.04.2024 nr DM-111486-26 all.
- [23] Protokoll registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 31.05.2024 nr DM-111486-36 all.
- [24] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 15.05.2024 nr DM-111486-30 ja DM-111486-31 all.
- [25] Registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 30.05.2024 nr DM-111486-34 all.
- [26] Maa-ameti geoportaali mullastiku kaart on kättesaadav: <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/mullakaart> ja mullastiku seletuskiri on kättesaadav: https://geoportaal.maaamet.ee/docs/muld/mullakaardi_seletuskiri.pdf.
- [27] Mullakaardi seletuskiri on kättesaadav: https://geoportaal.maaamet.ee/docs/muld/mullakaardi_seletuskiri.pdf.

- [28] Maa-ameti geoportaali geoloogia 1:50 000 kaart on kättesaadav: <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/geoloogia50k>.
- [29] <http://www.soo.ee/sood-eestis>.
- [30] M. Hurt. 2019. TEGEVUSKAVA RAKENDAMINE JÕEVÄHI VARUDE KASUTAMISEKS JA KAITSEKS.
- [31] M. Hurt. Vähipüükide andmebaas, 2022. aasta seisuga.
- [32] Jõevähi (*Astacus astacus*) kaitse tegevuskava. Kinnitatud Keskkonnaameti peadirektori asetäitja 20.10.2021 käskkirjaga nr 1-1/21/192.
- [33] Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2020, p 24. Kättesaadav: <https://pohiseadus.ee/sisu/3503>.
- [34] Eesti Vabariigi Põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne, 2020, p 24.
- [35] 643 SE II. Seletuskiri veeseaduse eelnõu teiseks lugemiseks (muudatusettepanek nr 79).
- [36] <https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027>
- [37] 1087000_1.
- [38] 1087000_3.
- [39] 1087000_2.
- [40] <https://keskkonnaportaal.ee/et/teemad/vesi/pinnavesi/pinnaveekogumite-seisundiinfo>
- [41] Dokument kättesaadav: [https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027#meetmeprogrammi-dokuLisa 1 Erandite kaalumise VRD artikkel 4.5 alusel.xlsx](https://kliimaministeerium.ee/veemajanduskavad-2022-2027#meetmeprogrammi-dokuLisa%201%20Erandite%20kaalumise%20VRD%20artikkel%204.5%20alusel.xlsx)
- [42] Kättesaadav: https://kotkas.envir.ee/permits/public_permit_assignments_view?permit_assignment_submission_id=41126&represented_id=&permit_id=139000

(allkirjastatud digitaalselt)
Karina Laasik
juhtivspetsialist
veeosakond

Lisa: Keskkonnaluba

Egle Avi
vanemspetsialist
veeosakond